

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

DANES
PRILOGA:

»POGOVORI 63«

Sobota, 9. marca 1963
Štev. 9, leto XXI.

V OKVIRU

PROMETNI DAVEK IN INTEGRACIJA

Drži, da je ideja o delavskem samoupravljanju pri nas politično že zmagala, drži pa tudi, da so med nami še ljudje, ki ne razumejo ali pa nečesto razumeti, kaj pomeni za nas samoupravljanje proizvajalcev. To svojo »nerazumevanje« kažejo na različne načine. Na primer takole:

Ze res, da je delavsko samoupravljanje prineslo številne pozitivne spremembe, res je, da se delavci zaradi novega načina nagajevanja bolj zanimajo za proizvodnjo in tako dalje, toda to je v primerjavi s tistim, kar lahko prinese na primer nova uredba, ki ti omogoči nastop na tujem tržišču, ali učinkovita trgovinska manipulacija — kot kaplja v morju. Če se v neki ekonomski enoti še tako trudijo, prihranijo, denimo, dva milijona, če pa naš strokovnjak zna izkoristiti razmere na tržišču, zaslužimo stokrat toliko.

Takšni ljudje omejujejo delavsko samoupravljanje na pometanje domačega dvorišča. Vse tisto, kar se dogaja onstran tovarniškega plota, pa je stvar nekaj strokovnjakov, ki po njihovem prinašajo levji delež k uspehu podjetja.

Trdijo, da niso nasprotniki delavskega samoupravljanja.

Samo več odgovornosti

na, le ocenjujejo ga s stališča »čiste ekonomike«, kot pravi, z računico v rokah. Na primer, samoupravni organi so s svojim prizadevanjem za večjo produktivnost prispevali k povečanju dohodka le 7 odstotkov, en sam zunanje-trgovinski strokovnjak, ki je uspel plasirati naše proizvode na tuje tržišče, pa 28 odstotkov.

Takšno mnenje je v nekaterih ljudeh še zelo zakoreninjeno, odpor proti njemu pa je dostikrat enostranski in zato neučinkovit. Njihove »argumente« napadamo s pavšalnimi očitki ali pa se branimo s pozicij, na katere nas skušajo potisniti. Pravimo: ni res, da bi naši samoupravni organi prispevali samo toliko odstotkov k povečanju dohodka; pozabljate, da so odnosi bolj, da ni več toliko izostankov, da je disciplina bolj in podobno. Ko se sprejme, se postavimo vsak v svoj kot, gremo do skrajnosti in se kregamo kot »mi s dvorišča« in »vi, visoki ekonomisti«.

O vsem tem ne bi pisali, če bi šlo samo za kavarniško modrovanje. Gre pa za globljo zadevo, za vsebino delavskega samoupravljanja, za pravice in dolžnosti vseh, ki v njem sodelujejo. Težnje, da bi omejevali samoupravljanje proizvajalcev na tako imenovane »domače« zadeve, je moč onemogočiti le tako, da uveljavimo takšne odnose v samoupravljanju, ki terjajo enako odgovornost vseh proizvajalcev, čeprav je teža njihove odgovornosti različna. Ni izjemnih ljudi. Vsi lahko nastopamo le z enakih pozicij in vsi smo za svoje delo odgovorni pred vsemi samoupravljalci, pa naj bo delavec pri stružnici ali zunanje-trgovinski strokovnjak. To je tudi bistvo delavskega samoupravljanja.

Integracija je postala v zadnjem letu ena najbolj pogostih tem v razpravah o gospodarskih problemih. Te razprave se vse preveč sučejo okrog formalnih vprašanj — takšne ali drugačne oblike in načina integracije, vse premalo pozornosti pa posvečamo dejanski vsebini in pravi ekonomski ciljem integracijskih procesov. Prav zato na prvi pogled kaže, da je integracija postala v našem gospodarstvu nekakšen modni oziroma kampanjski pojav, ki ga bo praksa prej ali pozneje odstranila z dnevnega reda. Nedvomno se bo to zgodilo že kmalu z vsemi tistimi združitvami in reorganizacijami, ki so bile izvedene v naglici, nepremišljeno in zato ne pomenijo ekonomskega napredka. Ne glede na takšne udarec v prazno, ki tako ali drugače spremljajo prav vsak proces v gospodarstvu, pa integracija in ekonomski cilji, ki jih moramo z integracijo doseči, ostanejo ključna naloga našega celotnega gospodarskega razvoja v prihodnje. Specializacija proizvodnje, proizvodnja v velikih serijah, optimalna izraba kapacitet, delitev dela in vskladitev proizvodnih programov, kooperacija in poslovno sodelovanje, investicije v najbolj racionalne objekte, koncentracija sil in sredstev za raziskovalno delo, izobraževanje, proučevanje in nastopanje na trgu itd. so vsekakor cilji, ki jih moramo dosežati v pospešenem tempu, če želimo ne samo izboljšati svoj položaj v mednarodni menjavi in delitvi dela, ampak tudi povečati učinkovitost vloženi sredstev in s tem omogočiti še hitrejši gospodarski in družbeni razvoj ob bistveno manjših naporih kot v preteklosti. Pospeševanje integracijskih procesov za doseg te ekonomskih ciljev, ki so prava vsebina integracije, pa seveda zahteva tudi proučevanje in odstranjevanje vseh dejanskih ali namišljenih ovir, ki preprečujejo, da se integracija ne more razvijati v želenem tempu. Napori v tej smeri so nedvomno mnogo koristnejši od abstraktnega razpravljanja o tem, katera oblika integracije (kooperacije, poslovno sodelovanje, poslovno združenje ali formalna združitve v kombinat) je v danem trenutku najprimernejša.

Med vzroki, ki preprečujejo hitrejši razvoj integracijskih procesov, pogosto omenjamo tudi prometni davek, zlasti pa tako imenovano medfazno obdavčitev. Osnova za tako trditev pa je navadno zmotno prepričanje, da gre pri integraciji za formalno združitve podjetij za obliko, ne pa za pravo vsebino in ekonomsko cilje integracijskega procesa. Dejansko namreč prometni davek na pravo vsebino in cilje integracijskih procesov nima skoraj nobenega vpliva. Kljub prometnemu davku lahko podjetja medsebojno sodelujejo, specializirajo svojo proizvodnjo, organizirajo skupno nabavo, prodajo itd. Njihov ekonomski položaj zaradi prometnega dav-

ka ne bo nič slabši kot prej, ko so proizvajala in poslovala povsem avtarkično.

Te ugotovitve seveda še ne pomenijo, da smo lahko s sedanjem vlogom in funkcijami prometnega davka v našem gospodarskem sistemu zadovoljni in da je tak način zajemanja akumulacije najprimernejši in gospodarstvu koristen. Večkratna obdavčitev še posebno močno vpliva na podražitev izvoza, zlasti tedaj, kadar izvažamo izdelke visoke predelave, ki so prešli že nekaj predhodnih faz proizvodnje. Možnost hitre spremembe tarife prometnega davka nedvomno usmerja psihozo negotovosti v gospodarstvu. Tehnika obdavčitve je takšna, da je mogoče obdavčiti samo

izdelke posameznega proizvajalca v sorodni skupini podjetij, zaradi česar pridejo drugi nasprotni družbi v privilegiran položaj. Prometni davek razen tega že dolgo časa ni več pretežno fiskalni instrument. Nedvomno bi lahko nekatere od teh splošnih slabosti prometnega davka uspešno odstranili, če bi spremenili sedanji davek iz davka na proizvodnjo v davek na potrošnjo, tj. v neke vrste trošarino.

Vendar pa kljub vsem tem pomanjkljivostim prometni davek na integracijo — razen nekaterih redkih izjem — ne vpliva. Predpisi namreč določajo, da prometni davek plačujejo ob enakih pogojih vsi proizvajalci, pa naj gre za povsem samostojno proizvodnjo ali pa za kooperacijo oz. proizvodnjo v okviru kombinata.

Tako je določeno, da se prometni davek plača ne samo pri prodaji obdavčenega izdelka, ampak tudi v primeru, če se tak izdelek porabi za nadaljnjo predelavo v okviru istega podjetja. Ta način obdavčitve je tako imenovan medfazni davek. Če ne bi bilo takšnega davka, bi bili kombinati, ki v enem podjetju združujejo celotno proizvodnjo od surovine do končnega izdelka, neupravičeno privilegirani nasproti tistim proizvajalcem, ki so specializirani samo za eno fazo proizvodnje. Proizvajalci končnih izdelkov v okviru kombinata bi dobivali od svojih obratov polizdelke neob-

davčene, medtem ko bi samostojna podjetja dobivala polizdelke z obdavčitvijo. Čeprav zlasti velika, združena podjetja navajajo medfazni davek kot oviro za integracijo, pa je treba ugotoviti, da zaradi združitve niso prav nič na slabšem kot samostojni proizvajalci. Pri zahtevah, naj se medfazni davek za kombinatne ukine, s čimer bi se pospeševala takšna oblika vertikalne združitve, pa je treba upoštevati, da bi s tem postavili z ene strani v neenakopraven položaj vse samostojne specializirane proizvajalce istih izdelkov, z druge strani pa podpirali samo eno možnih oblik integracije, tj. formalno združenje. Pri tem pa je še odprto vprašanje, ali bi taka oblika podpore ne rodila samo težnje, združiti se le zato, da se zmanjšajo družbene obveznosti. Pravi ekonomski ciljem integracije se s tem verjetno ne bi prav nič približali.

V razpravah o integraciji so zelo pogoste tudi trditve, da prometni davek ovira specializacijo in kooperacijo, zaradi česar težijo podjetja k avtarkični proizvodnji, ki je menda cenejša. Take trditve deloma pobija že institucija medfaznega davka, zaradi katerega sta glede obdavčitve v enakem položaju tako tisti, ki proizvajajo samostojno, kot tisti, ki proizvajajo v kooperaciji. Ker pa kooperacija s stališča obdavčitve vendarle ni tako preprosta kot izgleda na prvi pogled, so že v sedanjih predpisih nekatere določbe, ki preprečujejo dodatno obdavčitev podjetij, ki proizvajajo v kooperaciji. Tako je določeno, da se v primeru, če je bil za neki izdelek davek že plačan (npr. tkalnina), pa se pozneje tako predela (npr. barvanje, oplemenitenje itd.), da še vedno ostane izdelek iste vrste, plača davek samo od dodane vrednosti, ne pa ponovno od celotne vrednosti. Skupna obdavčitev je torej enaka, pa naj opravi celotni proces tkanja in oplemenitenja samo eno podjetje, ali pa dvoje specializiranih podjetij v kooperaciji.

Kooperacija pa je tudi še drugače zavarovana pred neupravičeno obdavčitvijo s prometnim davkom. Če je predpisan davek za končni izdelek, mora proizvajalec sestavnih delov za tak izdelek plačati prometni davek, če sestavne dele prodaja. Ne plačuje pa davka, (Nadaljevanje na 3. strani)

RAZGOVOR Z IVOM TAVČARJEM OB BEOGRAJSKEM POSVETOVANJU

GOSPODARSKI RAZVOJ IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Resolucija Zvezne ljudske skupščine o strokovnem izobraževanju je podrobneje začrtala nadaljnji razvoj sistema strokovnega izobraževanja. S svojimi določili je zagotovila enovitost vzgojno-izobraževalnega sistema in ga postavila v tesno medsebojno odvisnost s celotnim družbeno-ekonomskim razvojem. Prav to pa pomeni bistveno vsebinsko spremembo v vzgojno-izobraževalni dejavnosti. Vendar brez idealiziranja. To vraščanje sistema strokovnega izobraževanja v mehanizem ekonomskega in družbenega razvoja je proces, ki pa ga ni moč začeti in hkrati tudi že končati le z novimi določili.

— Ali bi lahko povedali, tovariš Tavčar, kako je beograjsko posvetovanje ocenilo razvoj sistema strokovnega izobraževanja po resoluciji?

— Ena izmed osnovnih ugotovitev beograjskega posveta je, da so po resoluciji nastali v sistemu strokovnega izobraževanja bistveni premiki, pa naj že bo to v kvalitativnem ali kvantitativnem smislu. To priča tudi o pravilnosti načelnih stališč resolucije o strokovnem izobraževanju. Res, ne bi sicer mogli trditi, da so vsa načela resolucije že v celoti uresničena, vendar pa dosedanje izkušnje izpopolnjevanja sistema strokovnega izobraževanja, kot ga je začrtala resolucija. To izpopolnjevanje pa ne pomeni spreminjanja osnovnih načel ali povsem na novo zasnovan sistem, temveč le razčiščevanje doslej še nerešenih problemov ter uveljavljanje novih odnosov v

vzgojno izobraževalni dejavnosti.

— Morda lahko poveste kaj več o teh novih odnosih?

— Ne bom povedal nič novega, če rečem, da je resolucija prepustila odgovornost za razvoj strokovnega izobraževanja neposrednim koristnikom kadrov, se pravi predvsem gospodarstvu in javnim službam. Razprava na beograjskem posvetovanju pa je pokazala, da se delovne organizacije čedalje bolj zavedajo lastne odgovornosti za rešitev svojega kadrovskega problema in da se je zato tudi bistveno spremenil odnos do izobraževanja nasploh. Lahko bi rekel, da postaja zdaj ta odnos veliko bolj samokritičen. Tako se gospodarske organizacije ne pritožujejo več, da so šole krive, ker prihaja na delovna mesta slabo usposobljen kader, nasprotno same so začele razmišljati, kako bi strokovno usposabljanje kadra kar najbolj prilagodile dejanskim zahtevam proizvodnje, kako bi si z boljšo strokovno usposobljenostjo zaposlenih zagotovile tudi višjo proizvodnost.

— Torej spoznanje, da je višja produktivnost odvisna od smotrnega izobraževanja kadrov?

— Prav to. Razprava na beograjskem posvetu je jasno razkrila, da pomeni boj za večjo proizvodnost tudi boj za boljše in številnejše kadre. Pri tem pa se vsiljuje vprašanje, kaj naj bo tista gonilna sila, ki bi spodbujala gospodarske organizacije k višji proizvodnosti in k smotrnejšemu reševanju svojih kadrovskih problemov. Stališče,

ki se je izoblikovalo v razpravi, je, da naj bo to predvsem delitev dohodka. Razvitost sistema delitve dohodka namreč neposredno vpliva na gibanje proizvodnosti, le ta pa je spet odvisna od strokovne usposobljenosti kadra. Tako lahko ugotavljam, da je povsod tam, kjer čimbolj dosledno uveljavljajo v svojih ekonomskih in družbenih odnosih načelo dohodka, da je tam tudi gospodarjenje na višji ravni, da resno razmišljajo o perspektivnem razvoju in da so zato tudi sredstva za izobraževanje večja kot 1 odstotek od osebnih dohodkov, pa čeprav morajo zaradi tega uporabiti del sklada skupne porabe.

— Prej ste omenili kvalitativne in kvantitativne premike v sistemu strokovnega izobraževanja. V čem se razkrivajo?

— O tem pričajo številne nove šole, od poklicnih šol preko tehniških, višjih in visokih šol. V izobraževalnih središčih se ne zadovoljujejo več samo s priučevanjem za delovna mesta, temveč organizirajo izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje tudi za strokovno višje usposobljen kader. Ta težnja po poglobljanju izobraževanja pa se kaže tudi v kritiki predstavnikov gospodarskih organizacij o nekaterih primerih avtomatičnega prenašanja »zahodnih« oblik izobraževanja, ki so v naših družbenih odnosih nesprijemljive. Lahko jo razberemo iz zahteve, da je treba v strokovno izobraževanje vnesi več znanstveno raziskovalnega in proeuvalnega dela, iz zahteve, da mora biti strokovno izobraževanje

nepretrgan proces, da ne sme biti samo izobraževanje za proizvodnjo, temveč tudi za upravljanje. Tako so v celoti zavrnjeni pomisleki nekaterih, da bo vpliv gospodarstva na strokovno izobraževanje pomenil osiromašenje vzgojno-izobraževalnega dela.

(Nadaljevanje na 9. strani)

— Praviš torej, da ste praznik lepo počastili?
— Prekrasno. Znam smo dali vsaki po 1000 dinarjev, potlej...
— Zakaj pa dajete socialno podporo za 8. marec?
— Ne, ne... Napačno si me razumel. To je vendar priznanje za njihovo delo!

Vsakdanja dolžnost ali praznična tema?

V SLOVENIJI IMAJO ŽENSK IZREDNO VISOK DELEŽ V STRUKTURI ZAPOSLENIH — NAD 37 %. DELO V PROIZVODNJI NI SAMO NJIHOVA TEŽNJA, TEMVEČ TUDI NUJA, KI JO TERJA NAŠ GOSPODARSKI IN DRUŽBENI RAZVOJ. V ZADNJIH LETIH JE PORAST ŠTEVILA ZAPOSLENIH ŽENSK HITREJŠI KAKOR PORAST ŠTEVILA VSEH ZAPOSLENIH.

LETA 1953 JE BILO V SLOVENIJI 96.303 ZAPOSLENIH ŽENSK ALI 31,7 % VSEH ZAPOSLENIH, V LETU 1962 SE JE NJIH ŠTEVILO DVIGNILO NA 186.550 — TO JE ZA 94 %; V ENAJSTIH MESECIH LANI JE BILO OD 6547 NA NOVO ZAPOSLENIH DELAVCEV KAR 5393 ŽENSK ALI OKROGLO 80 %.

VISOK ODSOTOK NE GRE LE NA RAČUN PANOG, KI ŽE PO TRADICIJI ZAPOSLUJEJO PRECEJ ŽENSK (TEKSTILNA ALI TOBAČNA INDUSTRIJA), PAČ PA JE NJIHOVA VISOKA UDELEŽBA ZNAČILNA SKORAJ ZA VSE PANOGE, KI SO DOSLEJ VELJALE ZA TIPIČNO »NEŽENSKE«.

IN, ČE JE DINAMIKA ZAPOSLOVANJA ŽENSK TAKO RAZGIBANA, ČE JE NJIHOV DELEŽ V PROIZVODNJI TAKO VISOK, BI UPRAVIČENO PRIČAKOVALI, DA BO TAK TUDI V DRUŽBENO-POLITIČNEM DOGAJANJU. REZULTATI TOD PA SO VSE PREJ KOT POHVALNI.

V REPUBLIŠKEM ZBORU LJUDSKE SKUPŠČINE SLOVENIJE JE ZASTOPANIH KOMAJ NEKAJ VEČ KOT 8 % ŽENSK, V ZBORU PROIZVAJALCEV JIH JE 17 %.

V OKRAJNJIH LJUDSKIH ODBORIH JE 8,2 % ŽENSK, V OBČINSKIH LJUDSKIH ODBORIH JIH JE 5,7 %, NAJSLABŠE PA SO ZASTOPANE V KRAJEVNIH ODBORIH, KJER JIH JE KOMAJ 5,4 %.

IN V ORGANIH DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA? TAM, KJER SO SOUDELEŽENE PRI USTVARJANJU MATERIALNIH ŠREDSTEV, OD KATERIH JE ODVIŠEN TUDI DRUŽBENI STANDARD, JE ZASTOPANIH 32,3 % ŽENSK.

S spreminjanjem družbeno-ekonomskih odnosov se spreminja tudi vsebina in podoba praznovanj osmih marcev. Ne da bi ob tem pozabljali preteklost in zgodovinsko obeležje teh praznikov, skrbno tehtamo sedanost — dosežke in potrebe, predvsem pa si postavljamo programe za naprej. Skratka, praznovanje 8. marca — mednarodnega ženskega dne — naj ima za nas delovni značaj!

Da sem se odpravila na krožno pot, me je spodbudil članek v časopisu o podjetju celjskega okraja. Med drugim

In, ali ni družbeni položaj žensk, obravnavan tako, le praznična tema, ki jo bodo takoj naslednjega dne potisnili v kot, da bo v miru in zavita v meglo počakala na prihodnji 8. marec?

Tako praznovanje zreducira pereče probleme zaposlenih družin na »ženske težave«. To, kar proizvajalke vsak dan najbolj želi, pa ostaja odprto. Ob takem gledanju in pojmovanju se bodo namerč iz leta v leto ponavljale ugotovitve, da se ženske zaradi družinskih obremenitev odtegujejo družbeno-političnemu delu, da jih ni v organih upravljanja, tam, kjer se odloča o ustvarjenih — tudi njenih — sredstvih, da grede ta v vse mogoče druge namene. In vendar je rešitev predvsem v njih samih, odvisna je od tega, kako se bodo spoprijemale s problemi, kako jih bodo znale prikazati — ne samo ob prazniku žena, temveč vsak dan znova in znova.

SLABA BILANCA ZA OTROŠKO VARSTVO

Neurejeno varstvo otrok, ko so starši na delu, obravnavamo že leta. Pa se je le malo spremenilo ali skoraj nič. Iz anket je razvidno, da ima 40 % zaposlenih žensk otroke do 14. leta starosti. Le okrog 10 % otrok zaposlenih staršev je v organiziranem varstvu. Res jih nekaj varujejo, ko so starši na delu, sorodniki ali sosedi — vendar je po zadnjih anketah Društva prijateljev mladine 12 % otrok brez vsakršnega varstva v času, ko starši delajo.

In storilnost staršev, ki jih med delom nenehno skrbi, kaj je z otroki? Tega v večini delovnih organizacij niso ugotavljali. Ti vzroki se niti niso polno odrazili pri ugotavljanju izostankov delavcev zaradi bolelosti družinskih članov. Stroški zaradi takih izostankov so bili v letu 1961 v Sloveniji 90.000.000 dinarjev (samo stroški socialnega zavarovanja brez škode, ki je nastala v proizvodnji) in še rastejo.

Ali niso ta dejstva dovolj, da začnemo vrednotiti vprašanja ureditve varstva otrok kot gospodarsko nujen ukrep za dvig storilnosti?

Doslej so le v redkih gospodarskih organizacijah pokazali razumevanje za ta vprašanja. Bili so primeri, žal ne redki, ko celo tam, kjer so kadrovske-socialne službe ugotovile potrebe po načrtnem reševanju problemov otroškega varstva, vodstva gospodarskih organizacij teh ugotovitev niso upoštevala.

Na seji občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Center, ki se je resno lotil problemov otroškega varstva, je predsednica Majda Boje med drugim ugotovila:

»Zaman je govoriti o programiranju in politiki, če tega ne povežemo s sredstvi, ki so za uveljavljanje take politike potrebna. Veseli me, da so tovariši iz zbora proizvajalcev ugotavljali, da so problemi v gospodarskih organizacijah, da se to pozna pri produktivnosti dela v gospodarskih organizacijah. Žal pa moram obenem ugotoviti, da te gospodarske organizacije na našem območju vse leto niso na tem področju ukrenile ničesar. Imamo celo tovarne, ki zaposlujejo nad 80 % žena.

Ko smo ustanovili sklad občine za socialno varstvo, smo govorili tudi o virih sredstev tega sklada. Danes lahko, žal, ugotavljam, da so v tem skladu samo sredstva, ki jih je zanj namenil občinski ljudski odbor. Dokler pa ne bomo resno spregovorili o teh problemih, o materialni bazi za otroško varstvo, bomo lahko o teh stvarih govorili še v nedogled. Dokler naše gospodarstvo ne bo spoznalo, da je po-

trebno vzporedno z gospodarskim razvojem razvijati tudi družbene službe, teh problemov ne bomo uredili.

Konkretno: ko smo govorili o otroškem varstvu in stanovanjski graditvi, smo sprejeli sklep, s katerim smo postavili vprašanje prostorov, ki naj bi služili za različne varstvene oblike otrok. To so prostori v samih stanovanjskih hišah in blokih, ki jih gradimo. Projektante smo prisilili, da so te prostore projektirali, obenem pa smo naleteli na nerazumevanje pri investitorjih. In kdo so investitorji? Gospodarske organizacije in zavodi. Ti investitorji so zgolj zaradi vrednosti stanovanjskih prostorov, ki bi jih bilo treba predvideti za varstvo otrok, črtali iz projekta prostore v nekaterih blokih in naseljih.

Kadar govorimo o investiciji v višini 4.000.000 do 5.000.000 dinarjev za stanovanje, bi bilo potrebno in pametno, da damo še 100.000 dinarjev in tako uredimo varstvo otrok za družine, ki jih je v bloku precej. To, kar delajo investitorji, je zelo kratkovidna politika. Primera na Prulah in v Vodmatu. Investitorji v naši občini gledajo na vprašanje prostorov za varstvo otrok skozi teh 100.000 dinarjev pri ceni stanovanja.

Graditev prostorov za varstvo otrok v neposredni bližini blokov je prav gotovo najcenejša oblika, vendar glede tega pri investitorjih nismo našli potrebnega razumevanja.

TUDI STANOVANJA ...

Kartonažna tovarna v Ljubljani je za tistega, ki samo hodi mimo, kar nenkrat zrastle v novo, moderno tovarno. Kolektiv pa je težave ob rekonstrukciji, v katero so šli z lastnimi sredstvi, krepko čutil in pogumno izpeljal. V tovarni je od 1128 zaposlenih delavcev kar 800 žensk.

»Prej smo imeli velike težave zaradi fluktuacije,« je povedala predsednica sindikata Kati Petričeva. »Sedaj postopoma urejamo stanovanja in delavke so se ustale. Dva bloka imamo v Šiški, 10 stanovanj v Savskem naselju, vrstne hišice na Kodeljevem in kmalu bo dograjen blok na Viču. Ne še dovolj za vse, pa vendar...«

Spoprijeli so se s temi problemi in tudi za naprej jih bodo urejali. Le da bodo v bodoče delavci morali za stanovanja prispevati del lastnih sredstev, ki jih bodo kot posojilo dobili od podjetja.

»Ob vseh stroških, ki smo jih imeli z rekonstrukcijo tovarne, smo lani

ogromno sredstev vložili za družbeni standard naših delavcev,« je omenil direktor Marijan Zupančič. »Če bomo hoteli zamenjati tudi zastarele stroje, toliko sredstev za stanovanja ne bomo mogli več dati, vsaj v prihodnjih letih ne. Lahko bi nam v teh težavah prišlo na pomoč občina, saj ji letno odvajamo težke milijone za stanovanjski sklad.«

Proslavo praznika žena bodo imeli v nedeljo, prostega dne pa si ne morejo privoščiti, so mi še povedali v tovarni. Vsaka ura v proizvodnji je dragocena!

Resnično. Brez dela ni jela, kot pravi pregovor, in brez ustvarjenih sredstev se tudi težave žensk-proizvajalk ne bodo zmanjšale.

»ZATEČI SMO SE MORALI H GOSTINCEM.«

sta v razgovoru o prehrani delavcev rekli Jana Kušar in Magda Vrtačnik iz Tobačne tovarne.

Ze nekaj časa so brez obratne menze. Ne po svoji krivdi. Takole se je začelo: stavbo, v kateri so imeli menzo, so oddali »Iskri«. Ko so jim predlagali, da bi skupaj koristili menzo, so v »Iskri« odgovorili, da zanjo niso zainteresirani. Potem so se obrnili na stanovanjsko skupnost. Predlagali so, naj bi dobili še nekaj podjetij, ki bi se vključila v menzo, malo naj bi primaknila občina in obrat družbene prehrane bi bil tu. Tudi tod niso naleteli na razumevanje. Potem so se, hočeš nočeš, morali obrniti na gostilno »Vrhničan«, ki je preko ceste. Hrana pa je bila slaba, draga, in delavci nezadovoljni. Začeli so iskati drugod. Celo v Študentskem naselju, ki ni tako daleč, so vprašali, pa jih niso sprejeli, čeprav imajo baje še neizkoriščene zmogljivosti (denarja pa tudi najbrž ne preveč). Pa so poskusili zopet. To pot v drugi občini, v gostilni »Pod lipco«, ki je razen »Vrhničana« najbližja tovarni. Od tam vozijo sedaj dopoldne in popoldne enolončnice po 100 dinarjev (polovico plača podjetje).

PRISLUHNILI SO POTREBAM DRUŽIN

Samopostrežno restavracijo v Mariboru je vredno obiskati. Ne samo zaradi lepih prostorov, dobre in zelo poceni hrane, temveč tudi zato, da bi dobili več razumevanja za obrate družbene prehrane.

»Na mestnem območju naše občine živi okrog 35.000 ljudi z 11.500 gospodinjstvi,« je začela podpredsednica

ObLO Maribor-Center Vera Kolarič. »Vseh zaposlenih žena je 12.160 ali 42 odstotkov. Ne samo tem, tudi tistim, ki se bodo v bližnji ali daljni prihodnosti zaposlile, in njihovim družinam, bo samopostrežna restavracija v veliko pomoč.«

Za restavracijo, ki je najodobnejše opremljena in lahko pripravi 15.000 obrokov na dan, je dal ObLO iz dopolnilnega proračunskega prispevka 322 milijonov dinarjev, delovne organizacije pa so prispevale 83.000.000 dinarjev.

Ustanoviteljske pravice je ObLO prenesel na krajevno skupnost »Ivan Cankar«, in tako ima samopostrežna restavracija kot servis za družbeno prehrano vse ugodnosti in olajšave, ki jih uživajo servisi krajevnih skupnosti.

Direktor Lojze Donža je z obiskom zadovoljen.

»Lani v oktobru, ko smo restavracijo odprli, smo imeli 93.106 gostov, v novembru 157.282, v decembru 196.903. Sedaj prodamo vsak dan okrog 4000 kosil in do 3000 večerij. Razen tega še precej zajtrkov, malic in okrog 6000 enolončnic, ki jih vozimo tudi v gospodarske organizacije, kjer nimajo svojih obratnih menz.«

Cenam in kvaliteti verjameš šele, ko se sam prepričaš. Zapustila sem restavracijo z najboljšimi občutki: večerja — pet palačink za 38 din, zajtrk — žganci in mleko za 30 din, dobro kosilo pa stane 150 dinarjev. Lahko tudi več, če imaš bolj lačne oči kot želodec — tako se je zgodilo meni — vendar pa pravijo v »samopostrežnici«, da se ljudje kmalu navadijo presoditi svoje finančne in »lakotne« zmogljivosti.

Se to: zmerne cene, ki pravijo, da se jih bodo držali, omogočajo razen ugodnosti, ki jih ima restavracija kot servis, še sodobna urejenost obrata, samopostrežni način, zato malo zaposlenih (do 130 ljudi) pa tudi dobra organizacija in strokovna usposobljenost kadra.

Nanizala sem le nekaj problemov. Nanje in na vse druge, ki jih bodo v delovnih organizacijah našli, če jih bodo hoteli iskati, ne bi smeli pozabiti ne danes ne jutri. In tudi ob letu ne, če še ne bodo rešeni. S tem pa sem tudi, z najboljšimi nameni, skušala odgovoriti na vprašanje v naslovu. Težave zaposlenih staršev, posebej še žena-proizvajalk, so družbeni problem in delovni program je aktualen vse leto. — Za mednarodni dan žena — 8. marec — pa ob uspehih čestitka!

NENA LUZAR

pišejo: »Delavsko samoupravljanje kolektiva temelji na temeljitem obveščanju članov o stanju, težavah in nadaljnjih smernicah. Čutiti pa je v tem pogledu včasih premalo interesa posameznikov. To je po drugi strani delno opravičljivo, kajti 92 % zaposlenih je žena, ki morajo razen redne službe izpolnjevati še mnogo drugih obveznosti družinskega življenja... V podjetju so ta dan izbrali za svoj praznik in zato bodo imeli 8. marec plačan prosti dan...«

Ali delavsko samoupravljanje temelji samo na temeljitem obveščanju ali predvsem na soodločanju proizvajalcev. In, ali je obveščanje res temeljito, če delovni kolektiv ne zna ovrednotiti, kaj so trenutno in kaj trajnejše rešitve, če kratkovidno gleda samo na jutrišnji dan?

Ne izključujemo težav v delovnih organizacijah, niti dobrih namenov ob praznovanju. Vendar se upravičeno vprašamo, ali je prosti dan res usluga delavki? Bodo rešeni njeni problemi, ki jih ima kot proizvajalka in mati tudi tega naslednje dni? Ali bodo imele zaradi tega prostega dne boljše interese za gospodarjenje in samoupravljanje v podjetju? Ali nismo s takim praznovanjem iztrgali vprašanje njenega položaja iz kompleksa drugih vprašanj v družbi?

IZ DELOVNIH ORGANIZACIJ IN KOMUN

PROIZVAJALKE IZ ZASAVJA OB 8. MARCU

Kaj preprečuje večjo vključitev proizvajalk v družbeno življenje

Letos so žene-proizvajalke iz vseh štirih zasavskih občin dostojno proslavile 8. marec — mednarodni praznik žena. V Hrastniku, Trbovljah, Zagorju ob Savi in v Litiji, so pripravili kolektivni zanje vrsto akademij in gledaliških predstav. V posameznih zasavskih delovnih kolektivih so presenetili zaposlene z voščilnicami za praznik. V litijski predilnici so vsem zaposlenim proizvajalkam dali ovojnice, v katerih je bila čestitka za praznik, brezplačna vstopnica za obisk gledališke predstave in tisočak.

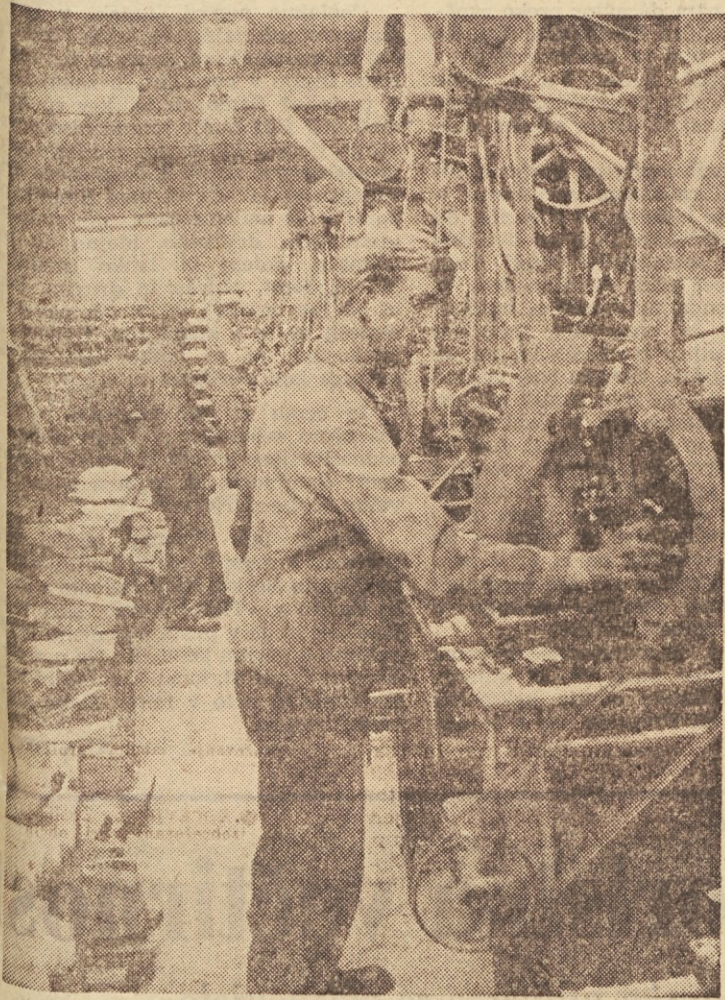
V Zasavju je vedno več zaposlenih žena. Vendar pa je mogoče ugotovljati, da vzporedno s tem ne narašča število tistih žena-proizvajalk, ki bi se vključevale v aktivno družbeno življenje. Vzrokov za to je več. V teh dneh je bilo obilo priložnosti za razgovore na to temo s proizvajalkami in tudi za ugotavljanje vzrokov.

To preprečujejo, tako je razbrati iz razgovorov, nerešena vprašanja, n. pr. niso urejeni sodobni obrati družbene prehrane, premalo je vzgojno varstvenih ustanov in uslužnostnih servisov. Vse to naj bi namreč sprostilo del časa ženam-proizvajalkam za aktivno družbeno življenje.

Problemi družbene prehrane še nekaj časa ne bodo rešeni. Vse kaže, da ni za to prave zavzetosti, čeprav so precejšnje težave tudi pri zagotavljanju potrebnih sredstev za ureditev obratov. Vse doslej so reševali to ponekod preveč ozko, v okviru ene same gospodarske organizacije.

Podobno je z vzgojno varstvenimi ustanovami. V nekaterih naseljih teh ustanov še ni, drugod pa ni ustanove, ki bi jo lahko obiskovali šoloobvezni otroci. Prva prizadevanja so zdaj sicer vidna, saj sta taka oddelka ustanovljena v Zagorju in Litiji. To je pa še premalo!

Servisi stanovanjskih skupnosti se še niso v zadostni meri oblikovali, čeprav nekatere stanovanjske skupnosti že prevzemajo nove naloge, ali pa jim jih nekateri občinski ljudski odbori vsiljujejo, in to hkrati, ko je mogoče ugotovljati, da osnovna dejavnost teh servisov niti še ni bila dosežena. Gre namreč za tiste usluge, ki bi jih lahko ženam-proizvajalkam nudili tudi doma. Dokler torej ne bodo v celoti rešena vsaj ta vprašanja, toliko časa bodo proizvajalke še vedno precejšen del prostega časa prebile v kuhinji ob delu, čeprav so imele pred tem v tovarni za seboj že — en delavnik.

Kopitarna v Sevnici je edina večja tovrstna tovarna v naši državi. Letos praznuje 76-letnico svojega obstoja in ni čudno, da ima večino svojih naprav zastarelih. Letos bodo pričeli prvo fazo rekonstrukcije svojih obratov. Med prvimi mislijo modernizirati obrat za kopita, ki je najstarejši in obenem najbolj potreben obnove. Do sedaj so že dobili nekaj novih finostružnih kopirnih strojev, ki že obratujejo. Obrat za peto pa so že tudi opremili z najsodobnejšimi stroji in tod izdelujejo lesene pete v kombinaciji s silumin in jeklenimi vložki, za katerimi je sedaj največja povpraševanje na tržišču. Že za bližnjo prihodnost pa pripravljajo protizvodnjo sodobnih plastičnih pet in podpetnikov. (Milan Sparovec)

● TOVARNA POHISTVA BREŽICE:

90 % proizvodov za izvoz

Skrite rezerve za boljše gospodarske uspehe so tudi v zmanjšanju bolniškega staleža, so ugotovili na nedavnem sestanku kolektiva Tovarne pohistva Brežice. In pri tem so pripomnili: ko nam bo to uspelo, bomo tudi več napravili in več zaslužili. Mesečno morajo ustvariti 30 milijonov, če hočejo, da bodo prejemki enaki kot lani.

Okoli 90 % njihovih proizvodov prodajo na tuja, predvsem na zapadna tržišča. Po rekonstrukciji, ko bo proizvodnja enkrat večja, bo potrebno še povečati izvoz, torej zanj: tudi najti nova tržišča.

● VELENJE:

Nadaljnja decentralizacija

V tovarni gospodinske opreme GORENJE v Velenju so te dni izvolili upravne odbore ekonomskih enot, ki jih je v podjetju šest. Ekonomske enote imajo sedaj tudi materialne možnosti za delo, kajti vzporedno s to akcijo so razčistili odnose med centralnim delavskim svetom in obratnimi delavskimi sveti ter prepustili njim mnoge pristojnosti.

V tovarni usnja v Šoštanju so prav tako izvolili 6 novih samoupravnih organov v ekonomskih enotah.

V. V.

Preklek sindikalne izkaznice. Grobljsek Franc, Poljanski nasip 10. Izdana od s. p. Tehnograd, Ljubljana, leta 1956.

● IZ TOVARNIŠKIH ČASOPISOV ● IZ TOVARNIŠKIH ČASOPISOV ●

svojem 41. čl.: »Delovna organizacija ima svoj statut, ki ga sprejme delavski svet, potrdi pa delovni kolektiv.«

Potrditev statuta s strani delovnega kolektiva nikakor ne sme postati gola formalnost. Statut bo vseboval važna določila in delovni kolektiv mora natančno vedeti kaj potrjuje. Če pa hočemo zagotoviti to, da bo delovni kolektiv vedel, kaj potrjuje ter da bo na drugi strani besedilo statuta, ki mu bo predložen v potrditev, tudi res sestavljeno v skladu s potrebami in stremljenji delovnega kolektiva, pa je potrebno, da že pri sestavljanju predloga statuta sodeluje v čim večjem številu celotni delovni kolektiv.

Upoštevač to navedeno se nam sam po sebi izlušči postopek pri sprejemanju statuta:

1. Priprava gradiva. V tej fazi dela mora delovni kolektiv analizirati obstoječe stanje in določiti: kaj hočemo — kaj nam ob sedanjem stanju samoupravnih predpisov odgovarja in kaj nam ne odgovarja — kako urediti vprašanja, ki se kažejo kot pereča oziroma nezadostno urejena. V tej fazi bo moral delovni kolektiv dati odgovor na vrsto vprašanj, ki se kažejo kot pereča in katerih večina je bila že nakazana na sejah samoupravnih organov. Ponovno bi kazalo obravnavati formiranje organov delavskega samoupravljanja, vprašanje odnosov med centralnimi organi upravljanja in organi ekonomskih enot, dalje vprašanje odgovornosti članov samoupravnih organov pri upravljanju podjetja, vprašanje

čim boljšega informiranja članov kolektiva. Obravnavati bi bilo treba razna vprašanja s področja planiranja in delitve ustvarjenih sredstev — to je deleža proizvoda družbene dela, ki gre delovni organizaciji in delovnim ljudem. Ponovno bi kazalo revidirati določene instrumente, da bi se zagotovilo vsem ekonomskim enotam enake startne osnove, da bi ob enakem delovnem naporu dosegle enake rezultate oziroma enaka sredstva ter da bi se s tem onemogočilo prelivanje ustvarjenih sredstev iz ene ekonomske enote v drugo. Pri samoupravljanju ekonomskih enot smo v preteklih letih dobili bogate izkušnje. Ravno sedaj je prilika, da se celotni sistem revidira in poišče oblike, ki bodo omogočale še boljše uspehe. Pri sestavljanju predloga statuta bomo morali odgovoriti tudi na vprašanje, katere zadeve naj se prepuščajo v neposredno odločanje celotnega delovnega kolektiva.

Ne bi bilo pravilno, če bi komisija za pripravo predloga statuta postavila sama od sebe določena stališča in jih dala le v obravnavo delovnemu kolektivu. Nasprotno — ta dokončna stališča se morajo izoblikovati šele na osnovi predhodne obravnave v kolektivu.

2. Na osnovi predhodnih razprav v delovnem kolektivu se bo sestavil predlog statuta. Za posamezna področja: samoupravni organi, formiranje in razdeljevanje ustvarjenih sredstev, planiranje, pravice in dolž-

nosti proizvajalcev itd. bo treba ustanoviti posebne podkomisije, ki bodo usmerjale predhodno razpravo v delovnem kolektivu in sodelovale pri sestavljanju predloga statuta.

3. Obravnavanje predloga statuta v celotnem kolektivu.

4. Dopolnitev oziroma sprememba predloga statuta na osnovi rezultatov javne obravnave.

5. Predložitev dokončnega besedila statuta v sprejem Centralnemu delavskemu svetu in v potrditev celotnemu delovnemu kolektivu.

Pri sprejemanju statuta bi bila možna tudi druga pot: komisija bi izdelala predlog statuta, ga formalno obrazložila, nakar bi se natisnil in razdelil med člane kolektiva, ki bi morali prebrati posamezna določila, največjega dela vsebine pa najbrž ne; po formalnem sprejemu in potrditvi pa bi prešel v pozabo oziroma v arhiv.

Statut mora rešiti vrsto problemov: jasno mora določiti organizacijo in načela poslovanja podjetja, postaviti perspektivo nadaljnega razvoja, določiti sistem upravljanja podjetja, jasno določiti pravice in dolžnosti članov kolektiva — določiti osebne pravice in materialne pogoje ter s hierarhično razmejitvijo določiti vsakomur njegovo »mesto« v podjetju in s tem zagotoviti delovnemu človeku njegovo pravno sigurnost.

Nastaja torej vrsta vprašanj, ki delno niso dokončno oziroma najbolj urejena, pa jih je treba urediti — a le po vsestranski izmenjavi mnenj.

Čestitamo za 8. marec

SATURNUS

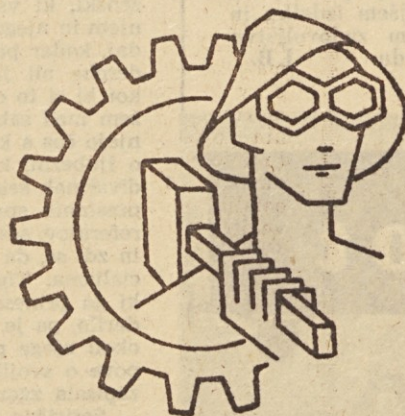
kovinsko predelovalna industrija — embalaža — avtooprema
LJUBLJANA

Kolinska tovarna hranil

Ljubljana

Našim

ženam!

ŽELEZARNA JESENICE

OBLO JESENICE

KOMITE ZK
ODBOR SZDL
SINDIKALNI SVET
KOMITE ZMS
ODBOR ZB NOV

TRGOVSKO PODJETJE

DELIKATESA

JESENICE

TRGOVSKO PODJETJE

ZARJA

JESENICE

VEZENINA

MARIBOR, Jurčičeva 8

Se priporoča z izdelki: ženska in otroška oblačila — posteljno perilo — sindikalni in drugi prapori — vse vrste zastav — razne strojne in ročno vezene turistične atrakcije

Tekstilna tovarna

Medvode

ISKRA
KRANJ

Tovarna elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov

Industrija bombažnih izdelkov

IBI

KRANJ

Čestitamo za 8. marec

KOLENDAR BREZ SOLI

Ponovno, kot pač vsako leto, so pred dnevi zasedali senatorji Kolesarske zveze Jugoslavije in po dolgi in plodni diskusiji sprejeli načrt za letošnji tekmovalni koledar naših najboljših, bolje rečeno najzatrnejših kolesarjev. Menili so, da smo v zadnjih letih že tako zelo napredovali v tej športni disciplini, da bi bil pravi greh, če bi v bodoče zamudili kakršno koli priložnost za osvojitve novih lovorik, plaket, priznanj...

In da je bil omenjeni sestanek res ploden, da so senatorji dejansko vložili vanj zavidljivo porcijo svojih spežih moči, dokazuje spoštovanja vredno število 18 velikih tourov, dirk, moštvenih in posameznih prvenstev, v državnem in v mednarodnem merilu, katerih se bodo morali udeležiti v letošnji sezoni naši najboljši.

Koledar je res zajeten. Toda... brez soli!

Nisem namreč nikakršen ekspert v poznavanju neštetih tourov, raznih Boltežarjev, Šebenikov, Ukmarjev in drugih, pa vendar vem:

● da bo morala letos, kot že lani, leto dni poprej in še dlje nazaj na vseh dirkah ponovno nastopiti le peščica naših najboljših kolesarjev...

● da je ta peščica tako maloštevilna, da je ne bo moč deliti, kar pomeni, da bodo morali isti kolesarji dobesedno dirkati z dirke na dirko...

● da bomo konec sezone ponovno potri ugotavljal, da nas najboljši zapuščajo, ker ne morejo več, ker so s nenadoma populisti...

● da bo zelo preprosta računsko operacija ponovno pokazala, da so nekateri naši tekmovalci prevozili v tej sezoni več kilometrov kot pa francoski profesionalci...

Vse po tradiciji, menijo senatorji na zvezi. Malce škoda je le, da nas prav ta tradicija stane vsako leto nekaj naših najboljših kolesarjev...!

1:0 ZA NZJ

Strokovni odbor Nogometne zveze Jugoslavije je strokovno proučil in analiziral inose med TV in nogometnimi tekmami ter prišel do zaključka, da je televizija kriva:

● da poslednje čase gledalci vse manj prihajajo na nogometna igrišča...

● da izgubljajo ob direktnih prenosih nogometnih tekem organizatorji srečanj veliko število gledalcev...

● da od takrat, ko so bile povišane cene nogometnih vstopnic, ostajajo navijači raje ob TV zaslonih...

● skratka, da dela TV s svojimi novinarji, uslužbenci in tehniki veliko škodo jugoslovanskemu nogometu.

Z namenom, da bi preprečil finančni zlom svojih vrst, je odbor Nogometne zveze Jugoslavije prepovedal televiziji vsak direktni prenos in ji v izjemnih primerih dovolil, da post festum predvaja nekatere dogodbe z nogometnih polj.

Tako, to je poslednja beseda NZJ. Zatorej pokažimo razumevanje in pojdimo v nedeljo vsi na nogometne terene!

NA TEMO: TELESNA KULTURA V NOVEM MESTU

PODCENJEVANJE JE PROBLEMA IN TEMU PRIMERNI REZULTATI

»Verjemite mi, toda kar z neprijetnim občutkom in nekakšnim strahom že hodim po mestu. In ne znam si pomagati. Pred starši, pred dijaki in najmlajšimi se moram skrivati, kajti povsod, na vsakem koraku me ustavljajo in sprašujejo, kdaj bomo pričeli s telovadbo.

Moj odgovor pa je vedno enak: Ne vem, ko bomo imeli svoj dom. Morda že kmalu...

Zadnjič me je ustavila znanka, mama nekega dekleta in me pobarala:

Hčer pošiljam k telovadbi, pa pravi, da pri Partizanu ni telovadbe. Mar to drži? Občutek imam, da se mi hčer izmika, da se ji ne ljubi...?

Znanka se je na žalost motila. Njena hčer dejansko ni imela kam iti k telovadbi.

To so besede predsednika novomeškega Partizana, tovariša Kovačiča.

»Slika telesne kulture je v našem kraju dokaj žalostna,« je nadaljeval. »Partizan sploh nima redne vadbe, enostavno zato, ker ni na razpolago enega samega prostora. Le dve uri dnevno gostujemo v šolski telovadnici. Več ne moremo. In tako so vse športne panoge, ki so bile pred leti na zadovoljivo ravni, večinoma propadle. Nimamo potrebnih prostorov in zato trenutno živijo le še sekcije za dviganje uteži, orodno telovadbo, jiu-jits, veslanje in košarko.«

In res. Ko človek preživi nekaj dni v Novem mestu, ko presedi nekaj ur v pogovoru s tankajšnjimi ljudmi, ki se neutrudno ubadajo s problemi telesne vzgoje in se iz dneva v dan žrtvujejo za to, da bi tudi telesna kultura dobila nekoč v dolenski metropoli tisto mesto, ki ji gre, spozna, da so v tem kraju številne težave, številni problemi. Le s to razliko, da so tu še mnogo bolj pereči kot drugod...

Pa perspektive?

Vse, seveda imamo v mislih samo dobre, slone le na upanju in v prepričanju, da bo prej ali slej morala nastopiti nekakšna prelomnica. Seveda..., če se bo našel denar za gradnjo novega doma telesne kulture, če bo uspelo zainteresirati nekaj ljudi za študij na Visoki šoli za telesno kulturo, če bodo občinski močje v bodoče namenili športnim organizacijam, društvom in šolam nekoliko več sredstev kot doslej in tako naprej.

»Vse kaže, da na občini ne bo nič, če jo ne bo razumeli, da s tako nizkimi sredstvi ne gre pa ne gre,« je pripovedoval tovariš Romih, sekretar občinske zveze za telesno kulturo iz Novega mesta. »Preteklo leto je dobila zveza za vso telesnovzgojno dejavnost v občini komaj eno samo desetino procenta celotnega občinskega proračuna, medtem ko je na primer občina Ljubljana-Center dodelila v iste namene skoraj štiri odstotke svojega proračuna. Torej štiri-desetkrat več!«

Za letošnje leto je izvršni odbor izdelal razmeroma skromen proračun. Zveza bi potrebovala materialne in posebne izdatke ter minimalne dotacije svojim osnovnim organizacijam približno pet milijonov dinarjev. Formalno je bil sicer proračun že odobren, vendar marsikaterega Novomeščana skrbi, da tudi iz tega ne bo nič.

Zanimivo in obenem nerazumljivo je tudi dejstvo, da je občina ponovno črtala iz proračuna zveze za telesno kulturo vsa sredstva, namenjena za popravilo domov, ki so v nemogočem stanju. Same organizacije, ki dobijo od zveze letno približno le deset tisočakov (vrednost dveh žog), kar ne zadostuje niti za samo dejavnost, niti za nakup najskromnejših rekvizitov in seveda še manj za vzdrževanje objektov, res ne morejo delati čudežev.

Nekateri domovi so tik pred razpadom. V marsikatero telovadnico, ki jih že tako in tako primanjkuje, curlja voda, od starosti se na domovih rušijo strehe, pa kljub vsemu za popravila ni od nikoder sredstev. Občinski močje, ki režejo kruh telesnokulturni dejavnosti, so namreč še vedno trdno prepričani, da bo šlo s tako minimalnimi sredstvi kot lani in leto dni poprej tudi letos.

»Toda, ne bo šlo. Prav gotovo ne. Pred leti smo s tistimi skromnimi dotacijami še nekako rinili,« je dejal tovariš Glonar, inšpektor za telesno vzgojo. »Potem pa, ko se dvigne kvaliteta, ko se število članstva v društvi podvoji, potem seveda nujno naraste tudi potreba po sredstvih. Če ne, vse propade, in ves razvoj gre spet rakovo pot.«

In prav ima tovariš Glonar. S tistima dvema milijonoma, ki jih bo prejela občinska zveza za telesno kulturo, seveda, če bo šlo vse po sreči, preostane zvezi samo dvoje: da se odpove profesionalnemu referentu in nameni vsa sredstva osnovnim organizacijam, ali da referent ostane in da društva ponovno dobe le po nekaj tisočakov za osnovno dejavnost, za tekmovanja, za nakup rekvizitov, za šolanje kadrov, za investicije v objekte, skratka za vse. Obe rešitvi razumljivo ne pomenita nikakršnega izhoda in prej jasno namigujeta le na to, da je vsak trud na tej materialni osnovi že vnaprej obsojen na neuspeh in klavirno životarjenje.

In čeprav je v Novem mestu nekaj ljudi, ki se zelo zelo trudijo, da bi mladini nudili čimveč tako na področju šolske telesne vzgoje kot pri aktivnem razvedrilu v prostem času, ostaja njihovo prizadevanje pogosto brez pravega uspeha.

Niso pa tega sami krivi. Na vseh šolah v Novem mestu se namreč šola kar tri tisoč dijakov, katerih telesna vzgoja

je zaupana le šestim ljudem! Dvema profesorjem za telesno vzgojo in štirim učiteljem. Enostavna računsko operacija pove, da pride torej 500 učencev na enega samega človeka!

»Pomanjkanje kadrov predstavlja eno izmed naših največjih ovir za hitrejši razvoj šolske telesne vzgoje,« meni tovariš Glonar. »Dva učitelja imata pouk telesne vzgoje kar po 45 ur tedensko, pa tudi več. Morda bosta vzdržala še leto ali dve, potem pa se bosta prav gotovo poslovila od tega dela in si poiskala drugo zaposlitev. In razumem ju. Marsikaj smo že storili, da bi pridobili nekaj mladih ljudi za študij na ustrezni visoki šoli, pa je vse zaman. Tudi študentom, ki že študirajo to stroko, je naša gimnazija ponudila štipendije in se za zdaj še nihče ni odzval. Vse kaže, da ljudje pač nočejo in nočejo v ta poklic...«

Niso samo kadri tista nepremostljiva ovira, zaradi katere imajo novomeški otroci tako skromno telesno vzgojo, oziroma, da so nekateri sploh brez nje, ker enostavno njihova šola za to delo nima človeka. V vsem mestu sta namreč za vseh šest šol, za vsa športna društva, za vado Partizana in drugih športnih društev na voljo le dve razmeroma majhni telovadnici.

»Razmere so trenutno take, da nikakor ne moremo izpolnjevati učnega programa,« nam je povedal tovariš Penko, ki poučuje telovadbo na osemletki. »Uspelo nam je, da imata vsaj 7. in 8. razred ločeno telesno

vzgojo. Mislim, dekleta posebej in fantje posebej. Ostali razredi imajo telesno vzgojo skupaj, pa še to le eno samo uro na teden. Drugače na žalost nikakor ne gre.«

Torej lep učni program, ki predvideva šestkrat tedensko po pol ure telesne vzgoje za vse razrede, ostaja pa le na papirju. In za zdaj drugače ne more biti, saj ima šola preko 1500 učencev, samo eno telovadnico in le tri učitelje...

Običajno merimo raven telesne kulture v kakem kraju po številu športnikov, številu že obstoječih športnih objektov, strokovnih kadrov, kvaliteti, številu vrhunskih športnikov in tako naprej.

Ne vemo, s čim bi se lahko na področju telesnokulturne dejavnosti pohvalili v dolenski metropoli. Verjetno le z veliko prizadevnostjo nekaterih posameznikov, katerih zasluga je, da se še davno ni vse skupaj sesulo.

Vprašanje pa je, koliko časa bodo ti ljudje sploh še pripravljali delati v tako nemogočih pogojih in kdaj bodo odgovorni forumi, kot so na primer Socialistična zveza in Svet za telesno kulturo na občini spoznali, da je treba kljub vsemu le nekaj ukreniti, da ne bo telesna kultura v njihovi občini vedno večja sirota in da ne bodo mladina in ljudje, potrebni oddiha in razvedrila, še naprej živeli le od upov na boljše čase, od upov na nov dom telesne kulture, od lepih besed in obljub!

A. ULAGA

Uspela prireditev FIS

Kranjskogorska prireditev FIS je po mnenju vseh prisotnih odlično uspela. Prvi dan tekmovanja — na sporedu je bil veleslalom — se je sreča nasmehnila 22-letnemu prodajalcu športnih potrebščin Francozu Georgesu Mauduitu. 2100 metrov dolgo progo z višinsko razliko 500 m in 64 vratici je presmučal v rekordnem času (2:26,43) in tako opravil z vsemi svojimi tekmecl. Naslednji dan pa je v slalomu zmagal 26-letni fotograf iz Lienza Pepi Stiegler. Drugi je bil Francoz Jean Killy. (Na sliki)

Na redni letni skupščini strelske družine »Kovinar« v Storah so ugotovili, da so v preteklem letu posvetili največ skrbi graditvi strelske lope za vojaško strelišče. To so opravili s prostovoljnimi delom, za kar so člani strelske družine prispevali nad 600 ur prostovoljnega dela. Neurje, ki je v preteklem letu napravilo v Storah mnogo škode, je prizadelo namreč tudi marljive strelce. Pokvarilo jim je strelišče za malokalibrsko puško, strelski rov in poligon.

Čeprav so že na petih občinah zborili prosili za primeren prostor, kjer bi si uredili zaprti strelišče za treninge v zimskem ča-

Več kot 600 ur prostovoljnega dela

su in ob slabem vremenu, jim to ni uspelo. Posledica tega je bila, da niso mogli vključiti v svoje vrste več novih članov, zlasti mladincev in pionirjev, da niso imeli dovolj treningov in da niso izvedli vseh po planu predvidenih tekmovanj. Kljub tem problemom pa so se strelci udeležili tekmovanj v občinskem, okrajnem, republiškem in državnem merilu.

V ligaskem tekmovanju v Celju, kjer je sodelovalo 20 ekip, so zasedli tretje mesto. Družinskega prvenstva za Zlato puščico v Storah niso mogli izvesti. Kljub temu so poslali na občinsko prvenstvo svoje ekipe in posameznike, ki so se dobro plasirali za okrajno in republiško prvenstvo. Na republiškem prvenstvu za Zlato puščico je sodelovalo pet njihovih strelcev, od katerih sta dva zasedla mesta v prvi deseterici. Republiškega tekmovanja v počastitev dneva mladosti v Ljubljani so se udeležili trije mladinci in v sklopu ekipe Celja zasedli drugo mesto v Sloveniji. Istočasno je bilo v Ljubljani izbirno tekmovanje pionirskih in mladinskih občinskih ekip v počastitev dneva mladosti. Dva njihova mladincev in trije pionirji so se plasirali na državno prvenstvo, ki je bilo 25. maja 1962 v Beogradu.

Z željo po množičnosti strelskega športa v delovnem kolektivu štorske železarne so razpisali medobratna tekmovanja v streljanju. Udeležilo se ga je osemdeset članov kolektiva. Poleg tega so izvedli več športnih nagradnih tekmovanj v počastitev zgodovinskih dni in praznikov. Posebne pohvale je vredno dejstvo, da so kljub težjim problemom, s katerimi se je borila družina, posvetili mnogo pozornosti delu z mladino in pionirji. Pionirske sekcije so ustanovili v osnovni šoli Teharje, Kopolah, Storah in v Metalurško industrijski šoli v Storah. J. Mastnak

john steinbeck: ULICA RIBJIH KONSERV

Ulica ribjih konserv 87

»Mnogo jih je, ki nečejo plačati.« jo je poučila Phyllis, »prepričani so, da pridejo pri boljših damah ceneje na svoj račun, ampak to si samo domišljajo.«

KRIŽANKA

Grid for a crossword puzzle with numbers 1-45.

Vodoravno: 1. Španski biko-horec, 6. zaščitno pokrivalo, 11. prvi črki, 12. neprijetno vzemirjanje, 15. romanski veznik, 16. muštast, 18. laboratorijska steklena cev za merjenje tekočin, 19. tuje moško ime, 20. riževo žganje, 22. indijsko žensko oblačilo, 23. pogumen, 24. velika divja mačka, 25. japonska dolžinska mera, 26. oddelek rimske konjenice, 27. padajoča voda, 29. poganjki, 31. rimski bog ljubezni, 34. kradljivec, 35. vrstni števec, 37. grobo orientalsko sukno, 38. del kolesa, 39. igrati posebno igro z lesenimi krogli, 41. osebni zaimek, 42. mesto v Španiji, 43. glasbilo na strune.

kanskega otoka, 13. naprava, 14. tekstilno blago iz umetnega vlakna, 17. eden od voditeljev francoske revolucije, 19. epoj, 21. likovna umetnica, 23. strast, 27. večja učna enota, 28. lovska zanka, 29. unesek pri tetanju, 30. dežela Srednjega vzhoda, 32. staja za živino, 33. poškodba, 35. velika lesena posoda, 36. hoditi, umrlega pisatelja (»Visoška kronika«), 39. ovčji glas, 40. začetnici našega kraja.

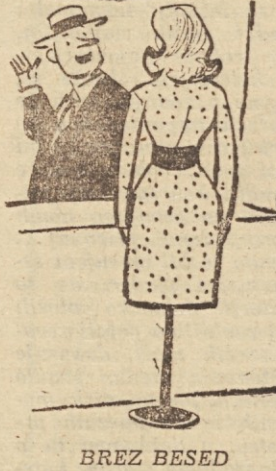
REŠITEV PREJSNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. malarija, 8. gmo-ta, 13. terakota, 14. smisel, 15. in, 16. bob, 17. som, 19. šumi, 20. re-sor, 22. saten, 21. Pag, a, 23. od-dan, 27. krave, a, 29. nos, 31. ire-na, 33. polet, 35. iver, 37. eta, 38. maj, 39. do, 40. jedila, 42. plakater, 45. anali, 46. pantakan

Navpično: 1. Jezero v Afriki, 2. Avar, 3. znižana nota, 4. del živalskega telesa, 5. spojina s kisi-ko, 6. bedeti, 7. obdobje, 8. nota v solmizaciji, 9. otrek, 10. vrsta vul-

ZA BIROKRATE

ODELEK ZA PRITOŽBE

BREZ BESED

Mi lahko poveste, kako dolgo me boste še pošiljali iz ene pisarne v drugo? Vprašajte v sosedni sobi!

Hotel bi vložiti pritožbo zoper vas.

divja, dekleta ne vedo ne kod ne kam. In večer je še dolg. Pozneje boš lahko prišel in opazoval hišo od tam skozi okno. Če bi se kaj zgodilo, boš takoj pri roki. Si zdaj zadovoljen?»

Ulica ribjih konserv 88

nato. Opazoval je neonski napis La Ide, ki se je prižgal in ugašal. Nato se je prižgala cestna svetilka pred Dorino hišo. Roj debelih rjavih hroščev je zaplesal okoli luči, popadal na tla, zacepetal z nožicami in migetal s tipalkami okoli sebe. Osamelna mačkica je stopicala po žlebu na lovu za pustolovščinami. Ni se mogla naučiti, kje so bili mački, ki so ji nekoč sladili noči in dajali smisel njenemu življenju.

Prodajni servis

Ljubljana - Cigaletova ulica

vam nudi bogato izbiro pomladanskih novosti teksila in konfekcije

JE LAHKO TUDI VAS. Novi kreditni pogoji vam odslej nudijo možnost odplačevanja posojila v štirih letih. TOMOSOV COLIBRI si torej lahko nabavi vsak, ki ima vsaj 15.000 dinarjev mesečnih prejemkov.

Spored RTV Ljubljana za teden od 11. do 17. marca 1963

PONEDELJEK 11. marca 5.00-8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) 8.05 Nove ljubzenske pesmi 8.35 Hanna Brahmsova - 8.25 Dve partituri Lucijana Martija Škerjanca - 8.55 Za mlade radovedneže - 9.25 Aleksander Konstantinovič Glazunov v dveh zasedbah - 9.45 Narodne pesmi s črnega kontinenta - 10.15 Trije prizori iz Fibichove »Mesečne novejste« - 10.35 Naš podlistek - 10.55 Vsak dan nova popevka - 11.00 Pozor, nimaš prednosti! - 12.05 Kmetijski nasveti: Gnojenje pri pomanjkanju gnojil - 12.15 Narodne in domače viže v priredbi Miška Hóčevarja - 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe - 13.15 Obvestila in zabavna glasba - 13.30 Pet sopranskih arij - 14.05 Rafael Kubelík z dunajskimi filharmoniki - 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - 15.15 Novi zabavni orkestri iz naše fonoteke - 15.40 Literarni sprehod - 16.00 Vsak dan za vas - 17.05 Obdobja slovenskega samospjeva - 17.45 Zabavna zborna Miška Hóčevarja in Raya Conniffa - 18.00 Poročila - aktualnosti doma in v svetu - 18.10 Prvi večerni ples - 18.30 Novi posnetki Akademskega orkestra - 18.45 Radijska univerza - 19.00 Obvestila - 19.05 Glasbene razglednice - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Skupni program JRT - studio Zagreb - 20.45-21.00 Kulturni globus

TOREK 12. marca 5.00-8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) - 8.05 Uvertura, arija in ansambelski prizori iz opere »Marta« Friedricha Flotowa - 8.40 Lepa melodije - 8.55 Radijska šola za srednje stopnjo - 9.25 Poje KZRTVL p. v. Milka Škobertna - 9.40 Zbor in orkester Peter Palmer - 10.15 Nekaj stare francoske glasbe - 10.40 Napredujete v angleščini - 10.55 Vsak dan nova popevka - 11.00 Pozor, nimaš prednosti! - 12.05 Kmetijski nasveti - 12.15 Bosenske narodne pesmi - 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe - 13.15 Obvestila in zabavna glasba - 13.30 Glasba Bedricha Smetane - 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo - 14.35 Po svetilnih tratah... (narodne in domače melodije) - 15.15 Pogled z ljubljanskega mesta - 15.30 V turek na svidenje - 16.00 Vsak dan za vas - 17.05 Koncert po željah poslušalcev - 18.00 Poročila - aktualnosti doma in v svetu - 18.10 Iz zlatih dni zborovske glasbe - 18.45 S knjižnega trga - 19.00 Obvestila - 19.05 Glasbene razglednice - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Janez Matičič: Nagrajena sonata - 20.15 Radijska igra - 21.15 Dva skladatelja o rodni grudi - 21.47 Igra orkester Leroy Anderson - 22.15 Skupni program JRT - studio Ljubljana - 23.05 V ritmu twista in madisona - 23.20 Skupni program JRT - studio Zagreb

SREDA 13. marca 5.00-8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) - 8.05 Kavgaza na Balkan - 8.55 Pisani svet pravilje in zgodbe - 9.25 Portret v miniaturi - 9.40 »La commedia e finita« - 9.55 Primož Ramovš: Sonata za klarinet in klavir - 10.30 Slovenske narodne - 10.45 Človek in zdravje - 10.55 Vsak dan nova popevka - 11.00 Pozor, nimaš prednosti! - 12.05 Radijska kmečka univerza - 12.15 Petnajst minut z okteto bratov Pirnat iz Jars - 12.30 Jules Massenét: Drugo dejanje opere Werther - 13.15 Obvestila in zabavna glasba - 13.30 Ob zvokih zabavne glasbe - 14.05 Radijska šola za srednje stopnjo (ponovitev) - 14.35 Orkestralni intermezzo - 15.15 Zvenече kaskade - 15.30 Dva pihalca: trombetač Roger Delmote in hornist Josef Hoibik - 16.00 Vsak dan za vas - 17.05 Govorica glasbenih instrumentov - 18.00 Poročila - aktualnosti doma in v svetu - 18.10 Poročila - aktualnosti doma in v svetu - 18.10 Melodije Borisa Kovaciča - 19.25 Zabavni ansambli in solisti naših radijskih postaj - 19.45 Ljudski parlament - 19.00 Obvestila - 19.05 Glasbene razglednice - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Naš nočni kaledoskop - 21.05-22.50 Skupni program JRT - studio Ljubljana - 22.00-23.15 Napoved časa, poročila - 23.50 Literarni nokturno - 23.05 Koncert v ritmu

ČETRTEK 14. decembra 5.00-8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) - 8.05 Zborovske na besedilo Otona Zupanciča - 8.25 Poje vam Predrag Gorković - 8.40 Viočelista Antonio Janigro in André Navarra - 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo (ponovitev) - 9.25 Dialogi iz Kolzovine opere »Elvinkolj« - 10.15 Glasbena medigra - 10.20 Pet minut za novo pesmico - 10.40 Tečaj ruskega jezika - 10.55 Vsak dan nova popevka - 11.00 Pozor, nimaš prednosti! - 12.05 Kmetijski nasveti - 12.15 Venčkanje slovenskih narodnih - 12.30 Violinist Branko Pajević - 12.45 Ob zvokih zabavne glasbe - 13.15 Obvestila in zabavna glasba - 13.30 Iz filmov in glasbenih revij - 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo - 14.35 Straussovi valčci - 15.15 Napotki za turiste - 15.20 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov - 15.45 Jezikovni pogovori - 16.00 Vsak dan za vas - 17.05 Dmijrij Sostakovič in Karol Szymanowski - 18.00 Poročila - aktualnosti doma in v svetu - 18.10 Pesni Evgenija Rodigina poje Ruski narodni zbor - 18.50 Akordeonist Tommy Gunina - 18.45 Iz naših kolektivov - 19.00 Obvestila - 19.05 Glasbene razglednice - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Tedenski znanstveni pregled - 20.30 Nezman obraz iz skandinavske glasbene romantike - 21.00 Klavir v ritmu - 21.15 Oddaja o morju in pomorsčarjih - 22.15 Skupni program JRT - studio Beograd